

KÓNYA Sándor

okleveles gépészmérnök, középiskolai tanár, nyugdíjas

konyacsoka@gmail.com

A FÉLDALLAMOKRÓL BODOR ANIKÓVAL

O pumelodijama sa Anikom Bodor

About Semi-Melodies with Anikó Bodor

Közel tíz éve, hogy Bodor Anikó, a vajdasági magyar népzene avatott kutatója, a népzenei mozgalom meghatározó egyénisége nincs közöttünk. Emlékére a Durindó és Gyöngyösbokréta Fesztiváltanácsa népzenei díjat alapított 2011-ben, amelyet attól kezdve minden évben kiosztottak. Ez az írás is tisztelgés Bodor Anikó emléke előtt, és egyben alkalom arra, hogy néhány vajdasági féldallamot megismerjenek az érdeklődők.

A magyar népzeneben gyakran fordulnak elő féldallamok. Megítélésük az idők folyamán változott: eleinte romlott változatoknak tekintették/tekintették e redukált dallamokat, ma már egyes féldallamokról azt tartjuk, hogy megelőzték a négysorosságot, valamikor eredetiek lehettek. Lényeges, hogy a népzene-kutató helyesen döntsön egy adott féldallam esetében, mielőtt közzéteszi azt: hozzájárul-e hagyományaink gazdagításához az adott változat, van-e benne figyelemre méltó, valamilyen szempontból fontos részlet? Közönség elé kerülhet-e eredetiben, esetleg kiegészítve? Példamutató kell hogy legyen számunkra az a gyakorlat, ahogy Bodor Anikó kezelte a féldallamokat: az értéktelent elvetette, az értékeset kiegészítve közzétette.

Kulcsszavak: Bodor Anikó, népdal, féldallam, változat

BEVEZETŐ

A népdal mindegyik jellemzője variálódhat: a szótagszám, a ritmus, a tempó, a sorzárlatok, hangnem, a sorok száma és a forma is. Ez utóbbiak módosulásának egyik esetét képezik a féldallamok. Létezésüket a népzene-kutatók régtől fogva számon tartják. Ezek nem elhanyagolható, fontos változatai a népi dallamoknak. Gyakran szükség van rájuk vagy azért, mert redukált voltak ellenére is konkrét zenei igényt elégítenek ki, vagy azért, mert segítségükkel megmagyarázhatunk bizonyos jelenségeket.

A féldallam úgy önállósul, hogy az énekes emlékezetéből kiesik a hosszabb dallam egyik fele. Ez igen gyakran az első fele, s marad a második fél,

a 3. és a 4. sor, valószínűleg azért, mert több új zenei elemet tartalmaz, mint az első két sor. Szokás ismételni is a dallam második felét, így az marad meg jobban az emlékezetben (SÁROSI 1973: 136–137, 146–150). Az új stílusú népdalok esetében játszódhat le ez, de a magyar nótáknál is: „féldallamalkotás egy hosszú (mű)dal második feléből elég gyakori jelenség” (VARGYAS 1981: 218). Ezeket a formákat ál-régi *stílusú* daloknak is nevezik (BERECZKY 2007), mert leginkább magasról indulnak, ABCD a formájuk, így besorolhatóak lennének régi stílusú dalaink közé.

A régi stílusú kvintváltó dalok közt is sok a féldallam: a teljes forma első vagy második fele. Elképzelhető, hogy valamikor „eredetiek” lehettek, s ezekkel kapcsolatban állítja Vargyas Lajos: „meglepő, hogy milyen sokszor *kielégíti* az énekeseket ez a kétsoros forma” (VARGYAS 1981: 115–116). Attól függően, hogy a teljes forma mely részéből ered a féldallam, Olsvai Imre megkülönböztet *felső* és *alsó féldallamot*, *kis egész-formát* és *kettős értelmű féldallamot* (MNT VI: 29).

Jegyezzük meg: vannak *igazi* kétsoros népdalaink is, írásunk tárgyát nem ezek képezik, hanem a gyakran négy sorosnak tűnő – Bodor Anikó szavaival élve – átalakult *féldallamok* (BURÁNY 1977: 502–503), valamint a nyilvánvalóan redukált formák.

Általánosan ismert, közkedvelt féldallamok az *Erdő mellett nem jó lakni* és a *Sudár magas, sudár magas a nyárfa teteje* kezdetű dalok.

A témáról nem beszélhetek úgy, hogy ne idézzem Bodor Anikót, az ő szakmai útbaigazításait, sokrétű segítségét, a népdalok gyűjtésére, a népzene kutatásra serkentő biztatását. Tanítási módszereire is kitérek a későbbiekben.

Az ezen íráshoz szükséges adatok előkészítésében Juhász Gyulától, a zentai Vajdasági Magyar Művelődési Intézet munkatársától kaptam értékes segítséget, amit ezúton is köszönök.

VAJDASÁGI FÉLDALLAMOK

Kis mokrinyi kertek alatt

A féldallamok gyöngyszeme. Puszta ránézéssel megállapítható, hogy a dallam második fele pontosan öt hanggal alacsonyabban követi az első felét. A kvintváltás régi népzeneinkre jellemző, a fríg zárlat is régies. Annak ellenére, hogy ez egy új stílusú dallam (JÁRDÁNYI 1977: II. 46) második fele, örülök, hogy lejegyezhettem, hiszen nálunk, a Vajdaságban még csak egy zentai változata ismert (BURÁNY 1969: 60). A teljes magyar nyelvterületen eddig 39 változatát jegyezték le, érdekes módon a teljes alakból

mindössze 19 van az akadémiai népdalgyűjteményben (BERECZKY 2007: 180–181). (A dalban említett Mokrin – hivatalosan Mokrin, régi nevén Homokrév – falu az Észak-Bánságban Nagyikinda és Feketető között.)

1. Kis mok - ri - nyi ker - tek a - latt, oj - jaj, ja - ja - ja - ja, ja - jaj, jaj,

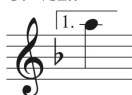

Fo - lyik a sze - re - lem - pa - tak, oj - jaj, ja - ja - ja - ja, jaj, jaj!

2. Aki abbul vizet merít, ojjaj, jajajaja, jajaj, jaj,
Babájától elbúcsúzik, ojjaj, jajajaja, jaj, jaj!

3. Én is abbul vizet vittem, ojjaj, jajajaja, jajaj, jaj,
A babámtul elbúcsúztam, ojjaj, jajajaja, jaj, jaj!

3. vsz.:

Csóka, Gligor Jánosné Zsifkó Magdolna (70)

Kónya S. 1980.

A zentai változatban is megvannak a kvintváltás nyomai:

1. A zen - ta - i ker - tek a - latt, ó, jaj, jaj, ja - ja - ja - jaj,

Fo - lyik a sze - re - lem - pa - tak, ó, jaj, jaj, ja - ja - ja - jaj, jaj!

2. Aki abból vizet iszik, ó, jaj, jaj, jajajajaj,
Babájától elbúcsúzik, ó, jaj, jaj, jajajajaj, jaj!

3. Én is ittam már belőle, ó, jaj, jaj, jajajajaj,
El is búcsúztam én tőle, ó, jaj, jaj, jajajajaj, jaj!

4. Úgy elváltam én szegénytől, ó, jaj, jaj, jajajajaj,
Mind összel fa levelétől, ó, jaj, jaj, jajajajaj, jaj!

Zenta, Mangurás Anna (61)

Burány B., 1965.

Bodor Anikó fontosnak tartotta ezt a féldallamot, olyannyira, hogy négy-sorosra kiegészítve közzétette a *Vajdasági magyar népdalok* első kötetében (BODOR 1997: 155. sz.). Hasonló módon járt el, mint az archeológus, aki töredékeiből rakja össze az antik vázát.

Mer' a hatos honvédek

A következő katonadal is féldallam:

$\text{♩} = 120$

1. Mer' a ha - tos hon - vé - dek egy - tül e - gyig fa - sza gye - re - kek,
Nin-csen pár-ja, van ba-bá - ja sza-bad-ka - (j)i ha-tos hon-véd ba - ká - nak.

2. Kelet-Bukovinába harcol éjjel-nappal a sárba,
Nincsen párja, van babája szabadka(j)i hatos honvéd bakának.

3. Károly király szereti, mégis büdös hallā eteti,
(pulickává)
Nincsen párja, van babája szabadka(j)i hatos honvéd bakának.

változat:

Csóka, Gál András (77)

Kónya S., 1975. IX. 22.

Eredeti dallama új stílusú, igen nagy szótagszámú (BALOG–KÓNYA 1978: 93–94; változata: BERECZKY 2013: 1147 A):

1. Nin-csen pár-ja, de-hogy is van pár-ja a ros - se-bes, negy-ven-né-gyes ba - ká - nak.

Fe-renc Jós - ka sze - re - ti: há - bo - rú - ba e - lő - ve - ze - ti.

Nin-csen pár-ja, de-hogy is van pár-ja a ros-se - bes, negy-ven-né-gyes ba - ká - nak.

2. Nincsen párja, dehogy is van párja a rossebes, negyvennégyes bakának.
 Nincsen párja, dehogy is van párja a rossebes, negyvennégyes bakának.
 Orosz-, Lengyelországba harcol éjjel-nappal a sárba.
 Nincsen párja, dehogy is van párja a rossebes, negyvennégyes bakának.

Verbász, emlékezetből*

Balog Gy., 1973.

Érdeemes fölidézni a katonadal gyűjtőjének, Balog Gyula verbászi mérnöknek 1973. június 10-én jegyzett sorait: „Somogycsurgón rukkoltam be 1915-ben a kaposvári negyvennégyes gyalogezredbe, amelyet – bizonyára joggal – rossebezrednek, a katonáit rossebbakáknak nevezték szerte az országban. Ott tanultam és ott szerettem meg ezeket a nótákat. Ezekre masíroztunk, ezeket daloltuk a raszt (pihenő) alatt. A háború vége óta ötvenöt esztendő telt el. Kitől, melyik bajtársamtól, melyik altiszttól tanultam a nótát, már nem tudom. Sok nótát cseréltünk ki a tisztiiskolában, ahol a debrecenieikkel, az egriekkel és a lugosiakkal voltunk együtt.”

Katona vagyok én, ihajlom

A féldallammal úgy van az ember, ha ráakad, igyekszik a szakirodalomban meglelni a teljes változatát. Egy érdekes esetet mutatok be most: itt az történt, hogy igen rövid időn belül megtaláltam a féldallam (KÓNYA 1976: 86) teljes változatát (KÓNYA 1976: 87), egy kiforrott új stílusú népdalt, *de azt is a terepen*, másik gyűjtőpontra, másik szöveggel.

A féldallam:

giusto ♩ = 120

Ka - to - na va-gyok én, i - haj - lom, De nem jó - ked - vem - ből.

Szó - gá - lom a csá - szárt, i - haj - lom, Nagy kén - te - len - ség - ből.

Hódegyháza (Jazovo), Martonosi Ferencné Vastag Vera (73)

Kónya S., 1976. VIII. 20.

A teljes forma szövege szerelmi dal:

giusto ♩ = 128

Kár a tisz - ta bú - zát, i - haj - lom, ko - rán le - ka - szál - ni,

Kár egy bar - na kis - lánt, i - haj - lom, ko - rán fér - hez ad - ni.

Ha fér - hez is ad - ják, me - nyecs - ke, meg - sze - lí - dül szé - pen,

A - kár - csak a dal - los pa - csir - ta fent a le - ve - gő - ben.

Csóka, Jasura Józsefné Gyémánt Rozália (70)

Kónya S., 1976. IX. 11.

Új stílusú dallamának közeli variánsa: BERECZKY 2013: 1155. sz.

Édesanyám, kedves anyám

Még ma is misztikus hatással van rám a következő, negyven évvel ez előtt lejegyzett ballada, szövegének helyenként megfejthetetlen, titokzatos voltával, dallamának kvint hangközben váltakozó soraival, ismétlődő terc, kvart ugrásaival. Többszöri hallgatás után sem lehetünk biztosak benne, hogy AA5 vagy A5A képletről van-e szó:

parlando ~ 70

É - des - a - nyám, ked-ves a-nyám, mit vi - szöl a kö - tőd - ben? A

Há-rom a-rany és egy e - züst, ad - jál e - gyet be - lő - le! A⁵

Abból fogok, csináltak sárgarézből koporsót, A

Négy sarkára, négy sorjába ráveretem a jaj szót. A⁵

Édesanyám, kedves anyám, hol fogok én meghalni? A

Hol fog az én piros vérem, piros vérem elfolyni? A⁵

Kis kullai, nagy kullai kórházban egy vaságyon, A

Ott fog az én piros vérem, piros vérem elfolyni. A⁵

Megizenem, meg is írom, ne sirasson engemet! A

^{1.}
A templomban, a templomba hagy szóljon a gyászharang, A⁵

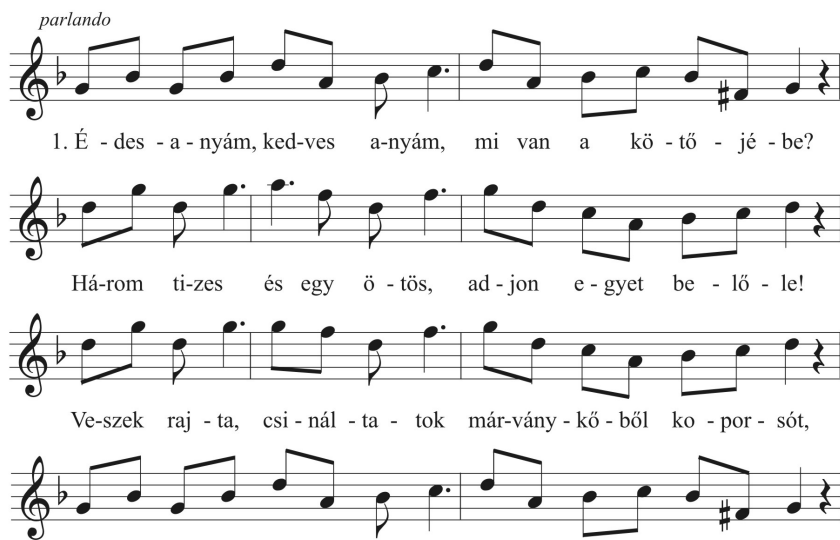
A te - me - tő ka - pu - já - ba meg - si - rat egy vad - ga - lamb. A

A temp-lom - ban,

Érdekessége ellenére be kellett látnom, bizony sérült változat a fönti. Szerencsére megismerhettem ép variánsát is:

parlando

1. É - des - a - nyám, ked-ves a-nyám, mi van a kö - tő - jé - be?
 Há - rom ti-zes és egy ö - tös, ad - jon e - gyet be - lö - le!
 Ve-szek raj - ta, csi - nál - ta - tok már-vány - kő - ből ko - por - sót,
 Rá - ve - re - tem, rá - í - ra - tom négy-sor - já - val a jaj szót.

2. Édesanyám, kedves anyám, hol fogok én meghalni?
 Hol fog az én piros vérem, piros vérem elfolyni?
 A zentai, szép zentai kórházban a vaságyon,
 Megüzenem, megírom a jó anyámnak, ne várjon.

3. Édesanyám, kedves anyám, szépen eltemesetek,
 A temető kapujába engemet letegyetek.
 Ne sirasson engem senki, csak szóljon a gyászharang,
 A temető kapujába megsirat egy vadgalamb.

Hódegyháza (Jazovo), Lőrinc Sándorné Hegedűs Ilona (41)

Kónya S., 1989.

Dallama új stílusú (BERECZKY 2013: 357 A–C). Szövegét tekintve is újabb kori, kórházi balladáról van szó, mely más vidékeken szerelmi dal-ként (BAKONYI 1981: 10. sz.) vagy katonadalként fordul elő (GÖMÖRI 1918: 226. sz.).

Tiszán innen, Dunán túl

Most olyan féldallam következik, amely a régi kvintváltó dallam első, azaz felső részében mozog, s nem megy tovább, nem ismétli magát kvinttel

mélyebben. Az ilyen féldallamokról elképzelhető, hogy valamikor „eredetiek” lehettek (VARGYAS 1981: 115–116). Olsvai Imre ezt *felső féldallamnak* nevezi:

parlando ♩ ~ 62

1. Ti-szán in-nen, Du-nán túl, van egy em-ber, a - ki jól tud ma-gya - rul.

A ku - tyá - ja pu - li, jó ne-ked, Gyu - ri!
a te - he - ne Lu - li,
fe - le - sé - ge Ju - li,

2. Fi-jad - zik a pu - li, meg - el - lett a Lu - li,

Sza - po - ro - dik Ju - li, jaj ne-ked, Gyu - ri!

Csóka, Mészáros Lajos (76)

Kónya S., 1975.

Féldallamunk teljes változata, azt hiszem, ma már közismert: többször megjelent nyomtatásban (BORSY–ROSSA 1953: 128, JÁRDÁNYI 1977: I. 35), s elhangzik Kodály Zoltán egyik daljátékában, a Hány Jánosban.

FÉLDALLAMOK BODOR ANIKÓ MUNKÁIBAN

Bodor Anikó (sajnos posztumusz) kötete, a *Széles a Duna* egy falu, Bácskertes dalait tartalmazza. A kötetben olyan féldallamot is találunk, mely régi kvintváltó dallam alsó feléből keletkezett (BODOR 2015: 51. sz.), de találunk az eredeti dal szélső soraiból képződött féldallamot is (BODOR 2015: 59. sz.). Mint láttuk, Bodor Anikó kiegészítve is adott közre féldallamot (BODOR 1997: 155. sz.), itt hasonlóképp járt el, mint az archeológus, aki cseréparabokból rekonstruálta az értékes régi korszót.

Gyűjteményes kötetek dallamainak rendszerezése, jegyzetelése során külön csoportosította a féldallamokat és az átalakult féldallamokat (pl.: BURÁNY 1977: 502–503).

Bodor Anikó régebbi tudományos munkáiban is előfordulnak féldallamok, így a taláalomra kiragadott *Az Árgirus nóta dallama környékünkön* és az *Egy trubadúrdal és népzenei emlékei* címűekben is (BODOR 1977; BODOR 1979). Az előbbiben táblázatban áttekinthető, többféle rövidülés fordul elő, az utóbbiban olyan féldallam (*Mikor Máriához*) található, amely egy régi dallam (*Felvittetett magas Mennyországbán*) első feléből keletkezett.

Elmondhatjuk tehát, hogy Bodor Anikó gyakran mutatott be féldallamot, de mindig jelezte annak mivoltát. Népszerűsítő kiadványokban csak értékes féldallamokat közölt, úgy gondolom, e téren is nyugodtan követhetjük példáját.

BODOR ANIKÓ TANÍTÁSI MÓDSZEREI

Bodor Anikót az ezerkilencszázhetvenes évek elején ismertem meg a *Tiszából a Dunába folyik a víz* elnevezésű zentai népdalvetélkedőn, ahol Burány Béla mellett arra buzdított, hogy a muzsikálás mellett gyűjtsem is a népdalokat (1. kép).

Később Anikó gondozásában megjelent a népdalvetélkedő anyaga, a kötetet dedikálta is. „Kónya cimborámba vetett szakmai reménységem jeléül” – írta 1979-ben (2. kép). Hát ez elől ki lehetett volna térni? Közvetlen, tréfás jelleme csillan föl itt: cimborájának hív, pedig én őt akkor is mesteremnek tekintettem. Anikó a dedikálásaival is igyekezett oktatni, nevelni (valószínűleg másokkal is így tett), szinte beleplántálta az emberbe a pozitív gondolatokat, a jó eszméket, 1997-ben például egy Kodály-idézet segítségével (3. kép).

Az évek, évtizedek múlásával Anikó teljességgel a népzene ügye mellé állított: 2003-ban harcostársának nevezett (4. kép).

Ez idő alatt sokszor volt beszélgetésünk témája a magyar népdal, népzenei lemezeket kaptam tőle, könyveket, sok különnyomatot... Ő ismertette meg velem Olsvai Imre, Dobszay László, Paksa Katalin, Németh István munkásságát.

Volt egy különleges és igen hatásos tanítási módszere, amelybe most bepillantást nyerhet az olvasó. Amikor a keze ügyébe kerültek a gyűjtőlapjaim, grafitceruzával bejegyezte a lapokra az észrevételeit. Például éppen azt, hogy a dallam nem népdal, de szép a szövege (5. kép).

Gyakran jelölte azt, hogy szép vagy csúnya egy dallammenet, vagy egy fordulat, s ezután nekem magamtól illett rájönnöm a „miért”-re (6. kép). Persze, ha nem tudtam kideríteni a miert, később megmagyarázta bármelyik megjegyzését.

Néhány szóval tudott fontos tényeket közölni. Az egyik dallamnál ötletes, hatásos módon arra figyelmeztet, hogy az első két sor tercíváltása nem magyaros fordulat (7. kép).

Féldallam esetén fölvezolta a teljes dallam lehetséges formáit, de azt is megjegyezte, hol keressem azokat (8. kép). Előfordult az is, hogy a gyűjtőlapomon lekottázta a teljes dallamokat. S persze, minden lapra szorgalmasan, példamutató módon beírta az általam kényelemből kihagyott (magától értetődőnek vélt) adatokat.

Végezetül következék „távoktatásának” másik módja. Féltve őrzöm azt a régi levelezőlapot (9. kép), amelyet egy féldallam kapcsán írt Bodor Anikó, s miután teleírta hasznos adatokkal, útbaigazításokkal az egész lapot, megjegyzi, hogy *nem sokat tudott informálni, de hátha hasznát veszem*. Egyéniségét a nagy tudás, a derűs világszemlélet mellett a szerénység jellemezte.

Mindig, mindenhol a „*Csak tiszta forrásból!*” elvet képviselte, ezt a szemléletet igyekezett belénk plántálni. Köszönjük!

KÉPEK

1. kép. Bodor Anikó, középen, az 1970-es években (a zentai Vajdasági Magyar Művelődési Intézet archívumából)

*Lónya arborámba vetett
székvesi reménysejtem jelét*

TISZÁBÓL A DUNÁBA FOLYIK A VÍZ ...

Egy népdalvetélkedő dalaiból

*a Bodon
Csokor, 1979. jan. 8-án*

Osszeállította: Bodor Anikó

A dalok lejegyzését Bodor Anikó végezte

A szöveg fonetikus korrekcióját

Tripolsky Géza végezte

Gyűjtötték:

- BA Bodor Anikó
- BG Bodor Géza
- BB Dr. Burány Béla
- TG Tripolsky Géza

"Akik örömeiket lelik majd ezekben a dalokban,
ezekben a versekben, gondoljon meg-meg-
újuló hálával azokra, akik ezt a kincset any-
nyl vihar és viszontagságon keresztül szá-
munkra megőrizték ..." *a magyar folklór népeire*

Bartók

2. kép. Ajánlás 1979-ben

Bodor Anikó

VAJDA SÁGI MAGYAR NÉPDALOK

Kedves Kónya kollégámnak
halálával, szeretettel és bizako-
dással, hogy a népzenevel még
foglalkozik a jövőben is.

Bodor Anikó

Zurban, 1997. szeptember 3-án

„A falu megmentette a tradíció'
folytonosságát. A mi dolgunk
ahogy tőle és tovább lépni.
A hűznek nem szabad kialudni.”

Kodály (Visszatekintés III. 20.)

3. kép. Ajánlás 1997-ben

Bodor Anikó

VAJDASÁGI MAGYAR
NÉPDALOK III.*Párosítók, lakodalmások, szerelmi dalok*

Kónya Sándornak, harostársamnak a népkönyv rögzítésébe.
 Pródy János
 Zentán, 2003. novemberében

Forum Könyvkiadó, Újvidék
 Thurzó Lajos Közművelődési Központ, Zenta

4. kép. Ajánlás 2003-ban

112
2

1375. rept. 28
Céobka

K 233 Mósolat 20 Bka

1 [5] 6
8
1-3
AA' B A
dir

SZÜCS Jánosné Lóczy Rozália (1921)
9. lej. Kónya Sándor

Rubato

1. *B3*
 1. Tü-ke-rem-men-tem va-zá-je-é
 meg-nyílt az ég ki-tom je-é
 Ra-gyog-tak rám a csil-la-gok
 mert tud-ták hogy át-va va-gyok

2. Erdő, mező, vad ligeték
 De sokat jártam beuneték
 De sok napot éjszakai
 Töltöttem el kúrdóval.

3. Biztosít egy ábra maader
 Pinden erdővel leskél
 Hosszra kúrdóval az égen
 Ritkor olyan ábra színt en.

4. Édesanyim édes keje
 Keserője más kegyere
 Keserő is savanyú is
 Néha-néha pambécs is.

nép név

dallam népies mível

5. kép. Bodor Anikó bejegyzései a gyűjtőlapon

153
162

86. k. t. 16
Csu.
Csokonai Miksaévs. hazias - 1899
Op. lej: Kónya Sándor ✓

Jublet 27A20

1 [5] 5
11, 11, 20, 11
AA BA
1-10

B2-1

gusto quasi parlendo $\text{♩} = 96$

1. Ha - di - u - jo mya tu - jat kö - ze - péri
 ő - ri - ró - xia all a - u - jo kö - ze - péri
 " Ha - di - xit bi all u - j - mi mya - nek a part - vet - té mi all ott - mi

Haj tud - jun - kis au - ll - lom be - orill - mi

2. Rákosorostól a mostani kápatát
 Fél is fűztek nevesítésén szálló jart
 Párlékiga (ja) fűztek éri, je de nagyon kárososan méxi, uéai
 Kérem én, je ne sohaat köll zenei dmi.

6. kép. A zenei fordulat szépségére vonatkozó bejegyzés

169

1977. jan. 29
Filyi.
13. k. r. t. t. a

Jublet: 29B30

Kis Miksa - 1896 (Mikó)
Gyűjtötte, lejegyezte: Kónya Sándor

1 [63] 1
14, 19, 14
115
A B B A
#VII - 8

B3

gusto $\text{♩} = 94$

Mogy a go - ris ti - pa - f - ro - pas au - unk a ke - re - be
 Nem xe - ti xox - lo ny - lke ke - lo - li
 Nem xe - ti xox - lo axe x - len - ti - hoy
 Nem so - ka - ra mi - be - rti - ba fo - jode, ke - ba - ba - men - mi

7. kép. Tercváltó sorokra vonatkozó bejegyzés

12/5
Csókka (Pezsán) 1975. sept. 22.
9. lej. Kólya (Sándor)
♩ ~ 120 **GTG** **András**

Műsötlet 2A18

5 [2] 4
7, 9, 8, 11
1 2
A B C D
BA
ad AABA
?
vagy AA'BA

B3

1. Ter a na-tos hon-rá-dok
Egy-től - a-gyig ta-osa gyé-re kek
Nin-csen pár-ja , van-ba-bá-ja
Sza-bad ka-ji na-tos hon-véd ba-bá-nak.

2. Kelektünköninába
Harcol díjél-mekkel a oá'ba
Nincsen ... stb.

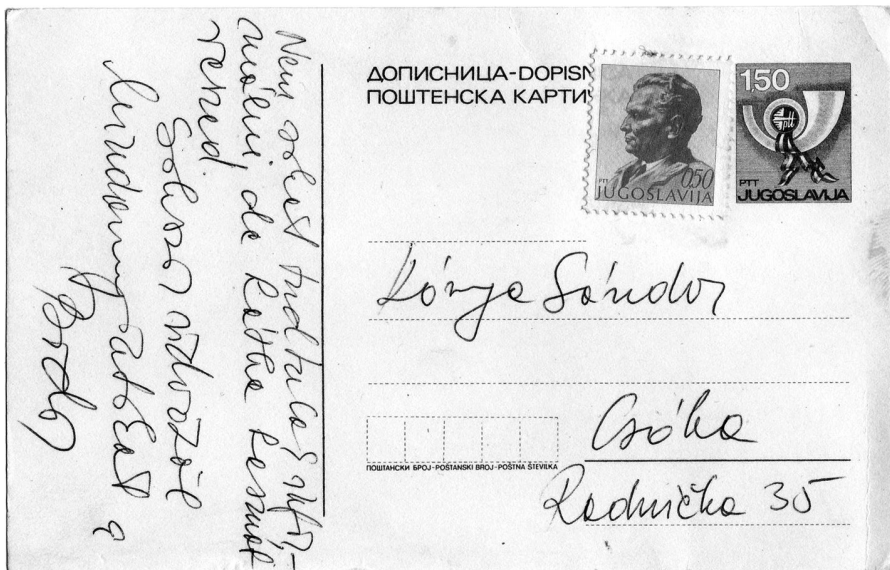
3. Károly király szereté
Mégis küldés hallá'eteti
Nincsen ... stb.

var: 17.

Ká'lmá'nyul nincs válto'atás

szimyo: pulicki

8. kép. Féldallam megjelölése

Kedves Sándorom! Zenta, 1980. nov. 18-án
A magyar dollam valóban csak fél,
egészeben megvan: Járóingyi 11 46/100
korsival - \$8,45,50 egytől). Ugyeig, féldollam
kint a két mrdvány 60. legán/Le az ne-
ked megvan) Tényleg pentatons, de teljes
dallamokban is az. Ngyeig, nekünk féldal-
lamként is előfordul. (Zenta gnytőtt a két
mrdványban) A zentó dallam kézleg furcsa,
de a dollam emlékeztet nagyon az ógusztó
dallamokra is, meglehető, leg valóban lntőn
szülemény, nyjőta, rdevalóni alacület.
Nem lehet, róla okosabból mondani, több
am, az tükreben esetleg lehetne.

9. kép. Levelezőlap Bodor Anikótól egy féldallam kapcsán

IRODALOMJEGYZÉK

- BAKONYI Béla 1981. *A szántói széles utca. 77 abaujszántói és sárazsadányi népdal*. Miskolc, Hermann Ottó Múzeum
- BALOG Gyula – KÓNYA Sándor 1978. Császár Mundérjában. Katonadalok. In: *Hungarológiai Közlemények* 35. 85–97.
- BERECZKY János 2007. Ál-régi és ál-új stílusú dalok. In: *Zenetudományi dolgozatok 2006–2007*. 171–191.
- BERECZKY János 2013. *A magyar népdal új stílusa. I–VI*. Budapest, Akadémiai Kiadó
- BODOR Anikó 1977. Az Árgirus nóta dallama környékünkön. In: *Híd, január* 89–106.
- BODOR Anikó 1978. *Tiszából a Dunába folyik a víz... Egy népdalvetélkedő dalairól*. Zenta, Thurzó Lajos Közművelődési–Oktatási Központ
- BODOR Anikó 1979. Egy trubadúrdal és népzenei emlékei. In: *Híd, február* 202–234.
- BODOR Anikó 1997. *Vajdasági magyar népdalok. Lírai dalok*. Újvidék, Forum Könyvkiadó
- BODOR Anikó 2003. *Vajdasági magyar népdalok III. Párosítók, lakodalmások, szerelmi dalok*. Újvidék/Zenta, Forum Könyvkiadó/Thurzó Lajos Közművelődési Központ
- BODOR Anikó 2015. *Széles a Duna. Kupuszinai népdalok*. Zenta/Újvidék, Vajdasági Magyar Művelődési Intézet/Forum Könyvkiadó Intézet
- BORSY István – ROSSA Ernő (szerk.) 1953. *Tiszán innen, Dunán túl. 150 magyar népdal*. Budapest, Zeneműkiadó
- BURÁNY Béla 1969. *Két szivárvány koszorúzza az eget. 142 népdal Zentán és vidékén*. Zenta, Zentai Múzeum
- BURÁNY Béla 1977. *Hallották-e hírét? Pásztordalok, rabénekek, balladák*. Újvidék, Forum Könyvkiadó
- GÖMÖRI Jenő 1918. *A nagyháború katonanótái*. Budapest, A 12. cs. és kir. gyalogezred Rokkant Alapja
- JÁRDÁNYI Pál 1977. *Magyar népdaltípusok I-II*. Budapest, Editio Musica
- KISS Lajos 1982. *Gombos és Doroszló népzeneje*. [A kéziratot gondozta Bodor Anikó.] A jugoszláviai magyar népzene tára. 1. Újvidék, A Magyar Nyelv, Irodalom és Hungarológiai Kutatások Intézete
- KÓNYA Sándor 1976. Katonadalaink és az aktualizálás. In: *Hungarológiai Közlemények* 28. sz. 59–106.
- MNT VI
- KÓNYA Sándor 1973. *A magyar népzene tára VI. Népdaltípusok I*. Sajtó alá rendezte Járdányi Pál és Olsvai Imre. Budapest, Akadémiai Kiadó
- SÁROSI Bálint 1973. *Zenei anyanyelvünk*. Budapest, Gondolat Kiadó
- VARGYAS Lajos 1981. *A magyarság népzeneje*. Budapest, Zeneműkiadó

About Semi-Melodies with Anikó Bodor

It has been almost ten years that Anikó Bodor, a prominent researcher of Hungarian folk music in Vojvodina and one of the dominant figures of the folk music movement is not among us. In memory of her, the Durindó and Gyöngyösbokréta Festival Councils established a folk music award in 2011, which has been awarded every year since then. This writing is also a tribute to the memory of Anikó Bodor, and it is also an opportunity for those interested in the half-melodies in the folk songs of Vojvodina to become acquainted with them.

Semi-melodies are often found in Hungarian folk music. Their perceptions have changed over time: at first, these reduced melodies were considered to be degraded versions; today, some semi-melodies are considered to have preceded the four melody-lines and may have been the original version. It is important for a folk music researcher to make the right decision for a particular melody before publishing it: does this version contribute to enriching our traditions, does it have a remarkable detail that is important in some way? Can it reach the audience in the original version or maybe supplemented? The practice of Anikó Bodor's handling of half-melodies should be exemplary: she always rejected the worthless and published the supplemented valuable version.

Keywords: Anikó Bodor, folk song, semi-melody, version

O polumelodijama sa Anikom Bodor

Takoreći deset godina Aniko Bodor, eminentni istraživač mađarske narodne muzike u Vojvodini i jedna od dominantnih ličnosti u pokretu za očuvanje narodne muzike nije više među nama. U znak sećanja na nju saveti festivala “Durindo” i “Đendešbokreta” osnovali su 2011. godine nagradu za narodnu muziku koja se od tada dodeljuje svake godine. Ovaj tekst je takođe napisan u znak poštovanja prema Aniko Bodor, a takođe je i prilika da se oni koji su zainteresovani upoznaju sa nekim polumelodijama Vojvodine.

Na polumelodije se često nailazi u mađarskoj narodnoj muzici. Tokom vremena menjalo se njihovo vrednovanje: u početku su te redukovane melodije smatrane degradiranim verzijama melodija. Za istraživača narodne muzike značajno je da donese ispravnu procenu određene melodije pre nego što ona bude objavljena. Treba proceniti da li određena verzija doprinosi obogaćivanju naše tradicije, da li poseduje određeni detalj koji je na neki način važan? Da li može da se prezentuje publici u originalu ili eventualno

u dopunjenoj verziji? Za nas treba da je primer koji sledimo način na koji je Aniko Bodor pristupala polumelodijama: bezvredne je odbacivala, a one koje su imale vrednost je prezentovala je dopunjene.

Ključne reči: Aniko Bodor, narodna pesma, polumelodija, verzija

Beérkezés időpontja: 2018. 11. 27.

Elfogadás időpontja: 2019. 11. 04.

